

Статистически данни, анализи и тенденции на Световната организация по туризъм, Националния статистически институт и Европейската туристическа комисия

РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В СВЕТОВЕН МАЩАБ

Ситуационен анализ

Развитие на туризма в световен мащаб

По данни от майското издание на Световния туристически барометър през 2015 г. броят на туристите в световен мащаб достига 1 184 млн., което е с 50 млн. повече в сравнение с 2014 г. Три са основните фактори, които определят динамиката на туристопотока през изминалата година според СОТ – настъпващите бързи промени във валутните курсове, ниската цена на петрола, която доведе до повишаване на доходите на населението в страните вносителки, но и до по-ниско търсене на туристически услуги в страните износителки на петрол, както и нарастващото значение на фактора сигурност на дестинацията. Прогнозата е, че ръстът на туристическото търсене в световен мащаб ще продължи и в средносрочен план, като средният ръст ще бъде 3,8% годишно през настоящето десетилетие.

Въпреки че окончателните данни за 2015 г. за всички държави все още не са публикувани в обновения статистически анекс от май 2016 г., от наличните данни би могло да се заключи, че не се наблюдават значителни промени при ранжирането на водещите дестинации по брой посещения спрямо 2014 г. Най-посещаваната дестинация в света остава Франция с 84,5 млн. посещения за 2015 г. (0,9% ръст спрямо 2014 г., следвана от САЩ – 75 млн. туристи за 2014 г. (4% ръст за първото полугодие на 2015 г.), Испания – 68,2 млн. туристи за 2015 г. (5% ръст спрямо 2014 г.), Китай – 56,9 млн. туристи за 2015 г. и ръст от 2,3% спрямо 2014 г., Италия – 50,7 млн. туристи за 2015 г. и ръст от 4,4% спрямо 2014 г. и др.

За 2015 г. общите приходи от туризъм са 1 110 млрд. евро. През 2015 г. САЩ са водещи в света по приходи от международен туризъм – 160,7 млрд. евро (0,6% ръст спрямо 2014 г.), следвани от Китай – 102,8 млрд. евро и ръст от 8,3%, Испания – 50,9 млрд. евро (4% ръст спрямо 2014 г.), Франция 41,4 млрд. евро за 2015 г. (спад от 4,3%), Тайланд – 40,2 млрд. евро (22% ръст спрямо 2014 г.), Великобритания 38,2 млрд. евро (спад от 2%) и др.

Развитие на туризма в европейски мащаб

По данни на СОТ Европа е най-посещавания континент в света, като общият брой туристически посещения е над 607 млн. Те нарастват с 4,7% спрямо 2014 г. Значителен брой европейски държави регистрират ръст в туристическите посещения от Франция, Великобритания, Германия и Италия, въпреки въведения по-строг контрол по граничните

пунктове. Спадът в изходящия туристопоток от Русия повлия най-силно върху общия брой чуждестранни туристи в Балтийските държави, Финландия и Турция.

Най-голям ръст в броя на туристите за 2015 г. спрямо 2014 г. се наблюдава в Северна Европа - 6,8%, следвана от Централна и Източна Европа - 5,8%, Южното Средиземноморие - 4,7% и Западна Европа - 3,1%. Значителен е ръстът в Исландия - 29%, Румъния - 17%, Черна гора - 16% и др.

През 2015 г. от европейските дестинации най-голям ръст в броя посещения на немски туристи спрямо 2014 г. се наблюдава в Черна гора, Кипър, Исландия и Гърция. Най-силен е ръстът в броя на посещенията на нидерландските туристи в Черна гора, Кипър, Латвия и Литва. Най-голям ръст в броя на френски туристи регистрират Кипър, Словакия, Португалия, Исландия, а на италиански туристи – Гърция, Португалия, Исландия, Литва. Най-голям ръст на туристи от Великобритания се регистрира в Словакия, Исландия, Словения, Черна гора, докато броят на руските туристи намалява в почти всички европейски дестинации.

Тенденции

През последните шест десетилетия туризмът е обект на продължаващо разширяване и диверсификация, което го превръща в един от най-бързо развиващите се сектори в световната икономика. Появата на множество нови дестинации представлява предизвикателство за традиционни дестинации като Европа и Северна Америка. Въпреки преживените трусове броят на международните туристи показва тенденция на постоянен растеж.

Глобалните тенденции, както и моментните фактори, оказващи влияние върху развитието на международния туризъм могат да бъдат обобщени както следва:

- Пренасочване на пътуванията от „зрели” пазари (каквито са европейските) към близки дестинации, от което ще спечели вътрешно-европейския туризъм.
- Нараства значението на фактора „сигурност” при избора на дестинация.
- Нововъзникващите пазари, особено тези в Азия (Индия и Китай) се запазват като перспективни.
- Наблюдава се тенденция на увеличаване на пътуванията към всички региони в Европа.
- **Германия като основен емитиращ пазар възстановява положителните тенденции в своето икономическо развитие и отбелязва ръст в изходящия туристопоток към европейски дестинации, като през 2015 г. се увеличават пътуванията на немски туристи до типични морски дестинации като Кипър и Гърция.**
- Ръст на туристите от Америка в повечето европейски дестинации през 2015 г.
- Прогнозите на ЕТК до 2020 г. показват очакван значителен ръст в изходящите пътувания от някои големи пазари от Азия и Америка към Европа.
- Нараства делът на индивидуалните пътувания, на което туристическите оператори реагираха с въвеждането на услугата “do-it-yourself”. Развиха се динамичните пакети.
- Засилване на транс-регионалното сътрудничество и влиянието на публично-частните партньорства.
- Засилено влияние на средствата за масова информация.
- Навлизане на социалните мрежи и планиране на пътувания чрез тяхното използване.
- Бързо развитие на информационните технологии, мобилни платформи.
- Нарастване на съзнанието и интереса на клиентите към околната среда.
- Налице е тенденция към „бягство” от напрегнатото ежедневие.
- Засилена чувствителност към качеството на живот като цяло и здравето.

Търсене на туристически продукти

Според данни на Евробарометър през 2015 г. най-голям дял от туристите от Европейския съюз са пътували с цел почивка на море - 39%, следвани от гостуване на роднини и приятели - 38%, посещения на природни обекти, включително планински туризъм, посещения на езера, местности с красиви пейзажи - 31%, градски туризъм - 27%, културен туризъм, в това число поклоннически туризъм, кулинарен туризъм - 26%, спа и уелнес туризъм - 13% и др.

Сред българските туристи най-разпространен мотив за пътуване също е почивка на море - 43%, следван от гостуване на роднини и приятели - 37%, посещения на природни обекти, включително планински туризъм, посещения на езера, местности с красиви пейзажи - 37%, спа и уелнес туризъм - 11 %, културен туризъм, в това число поклоннически туризъм, кулинарен туризъм - 10%, градски туризъм - 9% и др.

Тези данни обединяват повече от една причина като отговор на респондентите, затова сумата надхвърля 100%. Не са включени бизнес пътуванията.

Краткосрочни и средносрочни прогнози

Очакванията на ЕТК за туризма в Европа през 2016 г. са благоприятни. Въпреки засилването на граничния контрол, ръстът в броя на туристическите посещения се очаква да е между 3% и 4,5%.

Според проучване на Евробарометър през 2016 г. 44% от респондентите планират да прекарат почивката в собствената си държава, 29% - в друга държава от Европейския съюз, 15 % - извън ЕС, докато 12% все още не са взели решение. През последните 3 г. не се наблюдава съществена динамика в това отношение.

През 2016 г. се увеличава делът на планиращите дълги ваканции. Делът на тези, които планират пътувания с повече от 13 нощувки нараства от 20% през 2015 г. до 23% през 2016 г. Дългите пътувания по-често се планират от млади хора във възрастовата група 15-24 г.

Прогнозата за 2017 г. също е благоприятна. Очаква се, че изходящият поток ще нарастне както следва: от региона на Северна Европа с 4,7%, Западна Европа - 4,8%, Южното Средиземноморие с 3,6%, Централна и Източна Европа - 5,5%, Северна Америка - 5%,.

В средносрочен план до 2020 г. се очаква ръст в посещенията към района на Централна и Източна Европа както следва: от Индия с 38,4%, от Китай с 49,1%, от Япония с 30,4%, от ОАЕ с 33,8%, от Русия с 48,5%.

БЪЛГАРИЯ КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ

България като страна - член на Европейския съюз се утвърждава като „близка” и лесно достъпна туристическа дестинация, предлагаща усещане за сигурност и надеждност. Улесненият граничен и митнически контрол, свободното движение на хора, капитали, стоки и услуги са предимства за България след присъединяването ни към Европейския съюз.

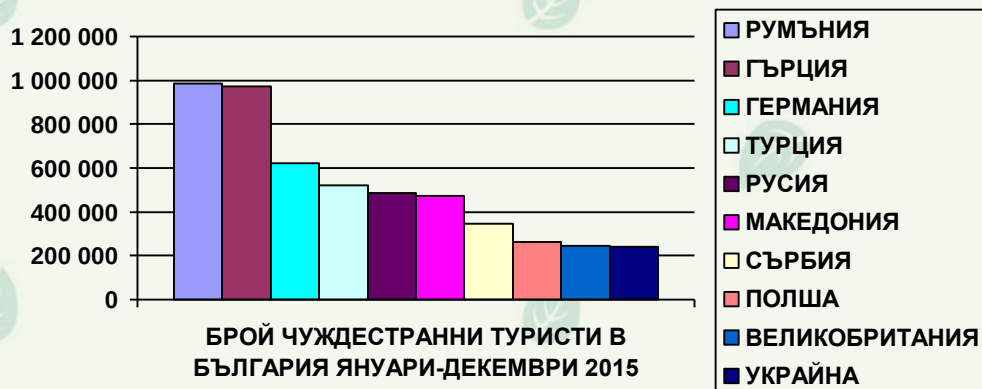
Богатият туристически потенциал на страната, основаващ се на комбинацията от красива и разнообразна природа, природни феномени, отлични климатични условия, минерални извори, хилядолетно културно-историческо наследство, автентични занаяти и обичаи, вкусна храна и отлични вина, гостоприемство и географска близост до основните емитиращи пазари бяха предпоставка за създаването на атрактивни туристически продукти, привличащи вниманието на различни целеви групи. България утвърди имиджа си на дестинация, предлагаща добро съотношение качество/цена на предлагания туристически продукт, като основните групи са семейства с деца (предимно на море и планина). Други продукти, към които се наблюдава засилващ се интерес са културен, спа/балнео, приключенски туризъм. През периода 2005-2014 г. международният туризъм в България

отбелязва стабилна тенденция на постоянно повишение както на броя на чуждестранните туристи, избрали България като място за почивка, така и на приходите от международен туризъм в текущата сметка на платежния баланс. През 2015 г. България е посетена от общо **7 098 794** чуждестранни туристи, което е с **-2,9% по-малко** в сравнение с предходната 2014 г. Общо **4 269 102** от чуждестранните туристи са посетили страната с цел почивка и ваканция.

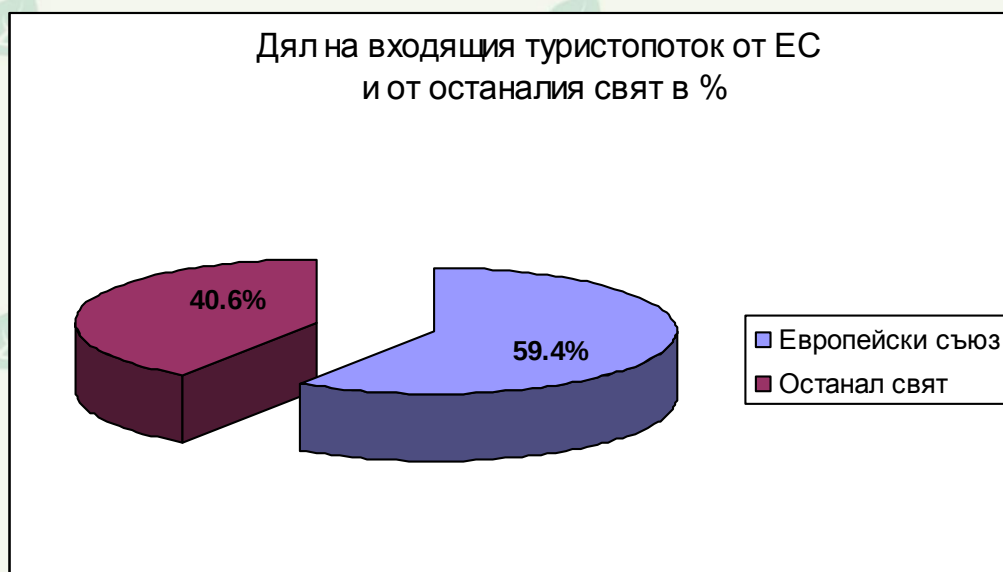
За 2015 година Румъния води класацията на посещенията на чужденци в България по абсолютни стойности (986 596 туристи). На втора позиция е Гърция с 972 971 туристи. Германия запазва третото място в класацията с 622 751 туристи. Следва Турция с 519 050 туристи и Русия с 484 558 туристи.

Увеличение спрямо 2014 г. има при посещенията от Румъния – **986 596** посещения и ръст от **4.1%**, Турция – **519 050** посещения и ръст от **18.4%**, Македония – **473 548** посещения и ръст от **16%**, Сърбия – **346 923** посещения и ръст от **11.1%**, Полша – **260 622** посещения и ръст от **3.2%**, Молдова – **164 155** посещения и ръст от **29.3%** и др.

Намалява броят на туристите от **Гърция** – 972 971 посещения и спад от **-5.7%**, **Германия** – 622 751 посещения и спад от **-12.8%**, **Русия** – 484 558 посещения и спад от **-26.2%**, Великобритания-244 353 посещения и спад от **-1.1%**, **Украйна** – 241 559 посещения и спад от **-10.4%**.

През **2015 г.** страните от Европейския съюз продължават да са най-важния генериращ пазар за международен туризъм на България с относителен дял **59,4%** и общ обем от **4 214 349** туристи (спад от **-4,8%**).

Налице е значителен ръст в приходите от туризъм през последните години, като само за периода 2010-2015 г. те са нарастнали с 10,3%. Към 2015 те възлизат на 2 838,3 млн. евро (данните за приходите от международен туризъм са ревизирани от БНБ).

По данни на Съвета за туризъм и пътувания през 2015 г. директният принос на туризма към БВП на България е 2 855 млн. лв. (спад от -6,4% спрямо 2014 г.) или 3,3% от БВП на страната (за сравнение през 2014 г. директният принос е бил 3,7%).

Общият принос на туризма и свързаните с него икономически дейности към БВП на България през 2015 г. е 10 502 млн. лв. или 12,1% от БВП и е намалял с 2,1% в сравнение с 2014 г. (за сравнение приносът през 2014 г. е бил 13,1%).

През 2015 г. броят на директно заетите лица в туристическия отрасъл е 92 500, което е с 10,2% по-малко спрямо 2014 г. Делът на директно заетите в туризма през 2015 г. е 3,1% от всички заети в страната (през 2014 г. същият дял е бил 3,4%).

През 2015 г. общият брой работни места, които са пряко или косвено свързани с туризма са 338 500, като те са намалели с 6,5% спрямо 2014 г. Общият дял на заетите в туризма и свързаните индустрии през 2015 г. е 11,2% от всички работни места в България.

Основен фактор за настъпилите промени в приносът на туризма към социално-икономическото развитие на страната е спадът в туристопотока от Русия към България, който се дължи на обективни геополитически и икономически промени, довели до намаляване на изходящия туристопоток от Русия към повечето водещи за руски туристи дестинации в Европа и света.

За последните 22 години (1993-2015 г.) броят на чуждестранните туристи, посетили България, се е увеличил с 123,1% от 3 182 154 чуждестранни туристи според определението на СОТ през 1993 г. до **7 098 794** чуждестранни туристи през 2015 г., стартирайки от една по-ниска абсолютна база на входящия туризъм.

Световната икономическа криза и несигурност през 2009 г. оказват влияние на туристическата индустрия както в световен мащаб, така и в България, но още през 2010 г. входящите пътувания в България надминават предкризисните нива от 2008 г. и е налице тенденция на възстановяване на туристическата индустрия и отбелязване на темпове на стабилен растеж, като регистрираният ръст за периода 2008-2015 г. е 22,8%. България все още не е достигнала възможностите на зрелите туристически дестинации в Европа и притежава неизползван потенциал и възможности за развитие на туристическата си индустрия с по-бързи темпове спрямо конкурентните европейски дестинации.

Повечето райони в България все още имат слаб напредък от гледна точка създаването на качествени туристически продукти. Това има две основни последствия:

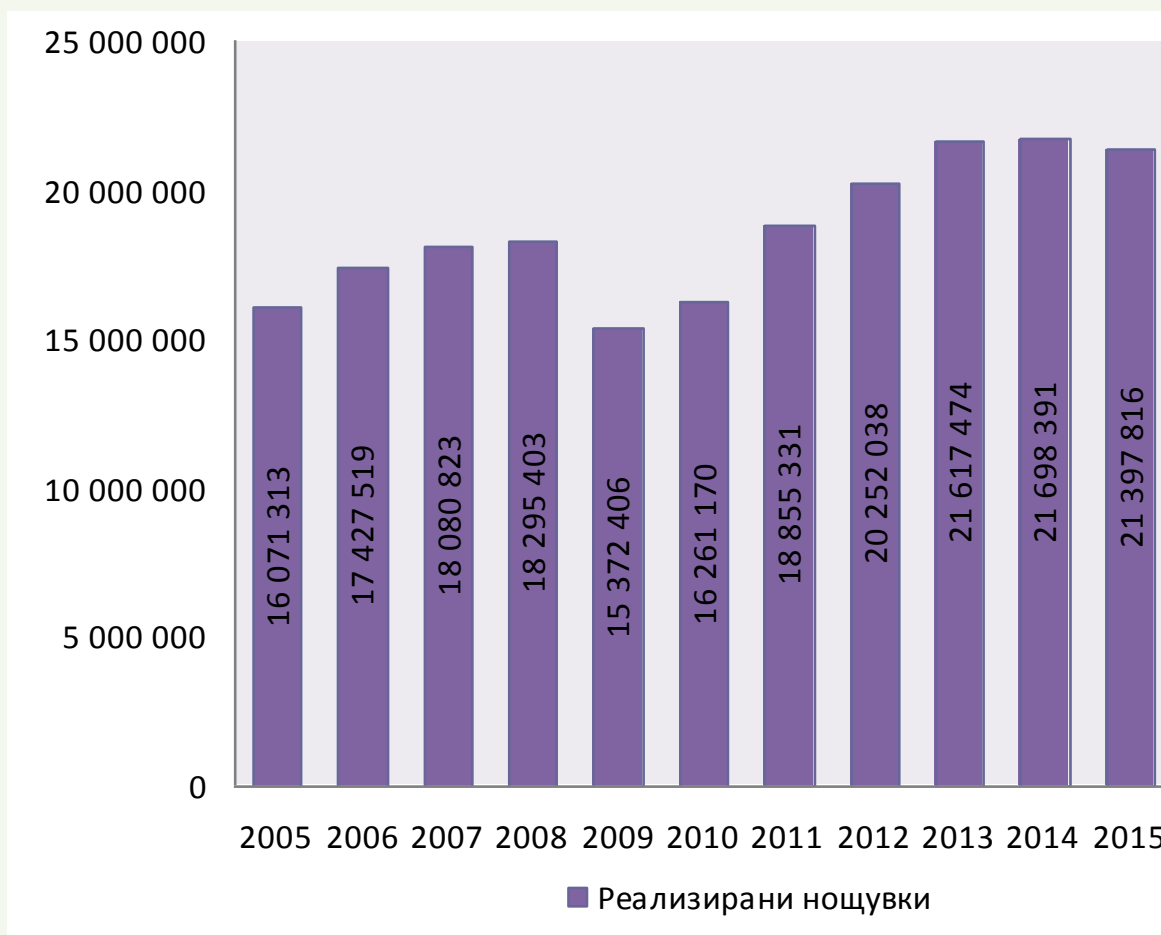
- възможностите за по-нататъшен растеж в традиционните курорти и туристически райони (Черноморско крайбрежие) са достигнали своя предел и тенденцията за ръст от изминалото десетилетие няма да може да бъде запазена, ако съществуващият подход към развитието се запази;
- значителният потенциал на голяма част от територията на страната остава неизползван или слабо използван и бизнесът и населението там не могат да се възползват от предимствата на туризма.

ДЕЙНОСТ НА СРЕДСТВАТА ЗА ПОДСЛОН И МЕСТАТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

По данни на Националния статистически институт през 2015 г. в страната са функционирали **3 202** места за настаняване с над 10 легла, в т.ч. хотели, мотели, къмпинги, хижи и други места за краткосрочно настаняване. Броят на леглата през 2015 г. е **322 465**. В сравнение с 2014 г. общият брой на местата за настаняване се увеличава с 1,2%, а броят на леглата нараства с 2,6%.

През 2015 г. общият брой на реализираните нощувки в местата за настаняване е **21 397 816**, като те намаляват с 1,4% спрямо 2014 г.

Реализирани нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване

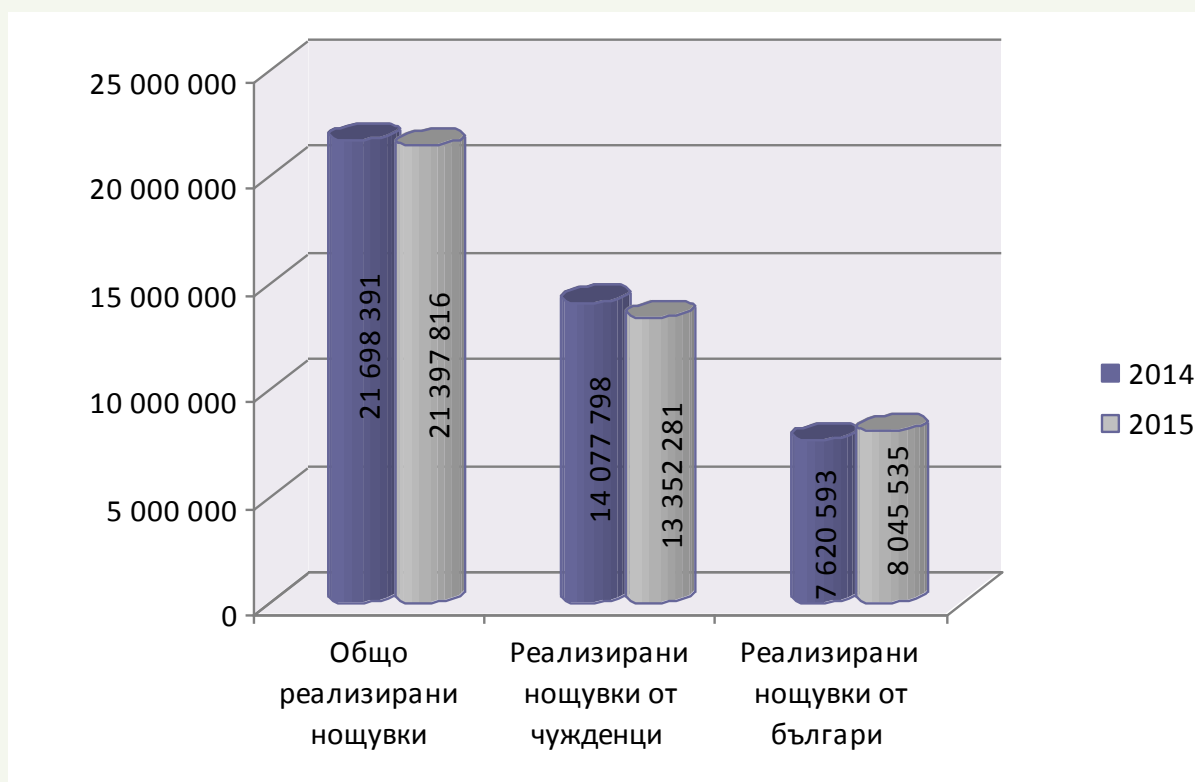
През 2015 г. броят на реализираните нощувки от български граждани в средствата за подслон е **8 045 535**, като се увеличава с 5,6% спрямо 2014 г.

Реализираните нощувки от чужденци са **13 352 281**, като намаляват с 5,2% спрямо 2014 г.

Най-много като обем са реализираните нощувки от посетителите от Германия - 2 339 836 нощувки и спад от 0,1%, следвани от Румъния с 1 462 940 нощувки и ръст от 21,5%, Руска федерация с 1 355 826 нощувки и спад от -43,4%, Великобритания с 1 124 930 нощувки и ръст от 11,3%, Полша с 989 481 нощувки и ръст от 6,0% и др. С много големи ръстове при реализираните нощувки са и гражданите на: САЩ с 32,3% ръст, Люксембург с 32,2% ръст, Румъния с 21,5% ръст и др.

Намаление на реализираните нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване за 2015 г. се наблюдава при гражданите от: Русия - с 43,4%, Австрия - с 28.6%, Украйна - с 27,6%, Хърватия - с 16,2%, Япония - с 13,5% и други.

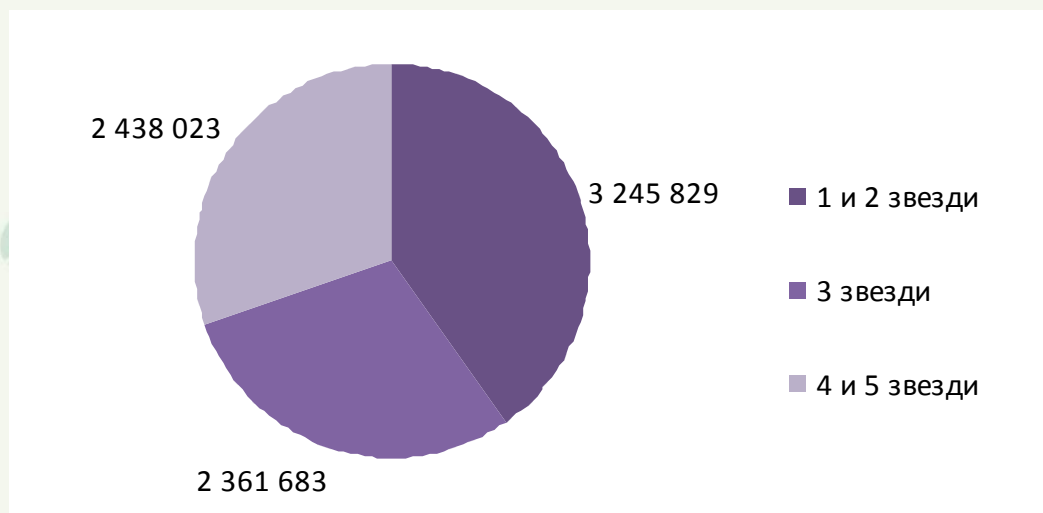
Реализирани нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване

През 2015 г. в местата за настаняване 1 и 2 звезди са реализирани общо 3 245 829 нощувки от български граждани. В местата за настаняване 3 звезди българските граждани са реализирали 2 361 683 нощувки, а в местата за настаняване 4 и 5 звезди - 2 438 023 нощувки.

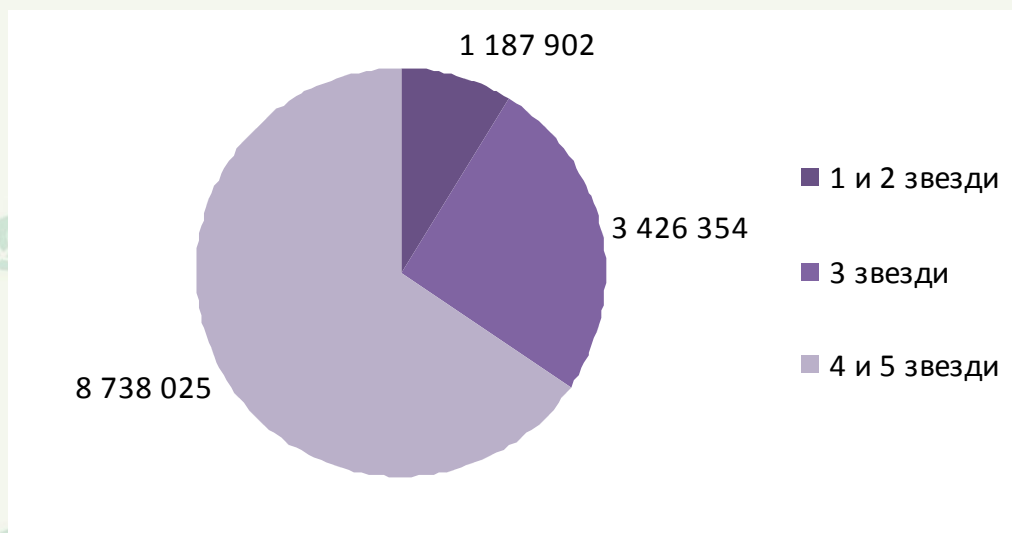
Най-голям дял (40,3%) от реализираните нощувки от български граждани през 2015 г. са в местата за настаняване 1 и 2 звезди, следвани от местата за настаняване 4 и 5 звезди - 30,3% и местата за настаняване 3 звезди - 29,4%.

Реализирани нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване през 2015 г. от български граждани

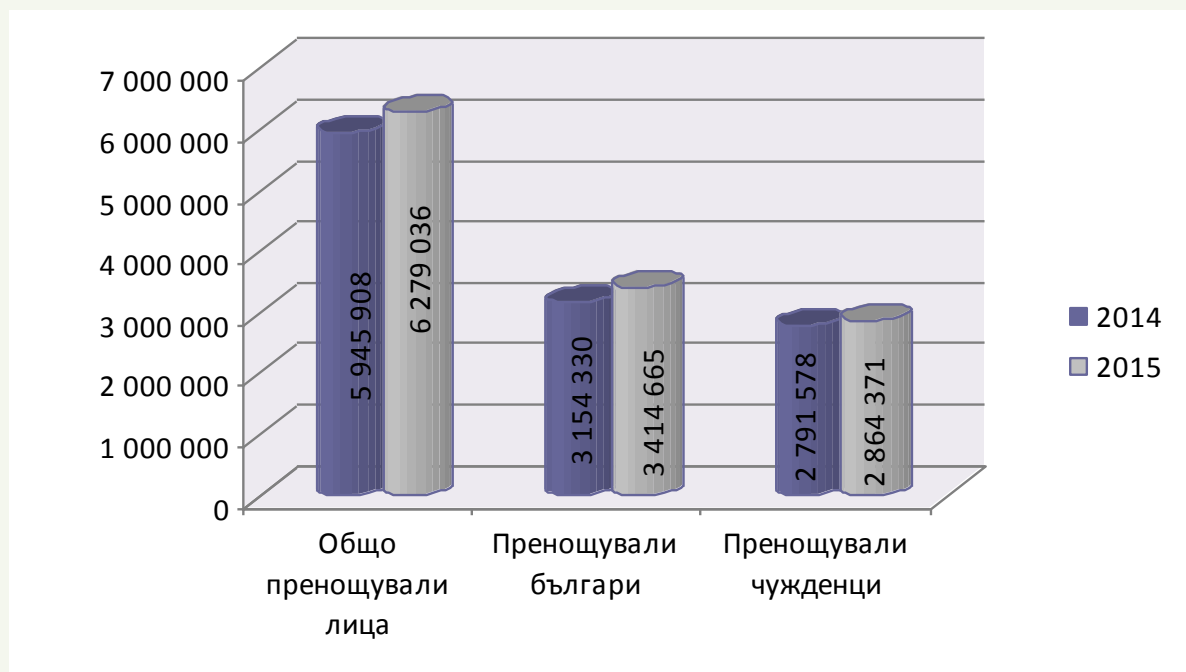
Най-предпочитани от чуждестранните граждани през 2015 г. са 4 и 5 звездните средства за подслон, като в тях са реализирани 65,4% от всички нощувки или 8 738 025 нощувки, следвани от 3 звездните с 25,7% от нощувките или 3 426 354 нощувки и на последно място са 1 и 2 звездните с 8,9% или 1 187 902 нощувки.

Реализирани нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване през 2015 г. от чуждестранни граждани

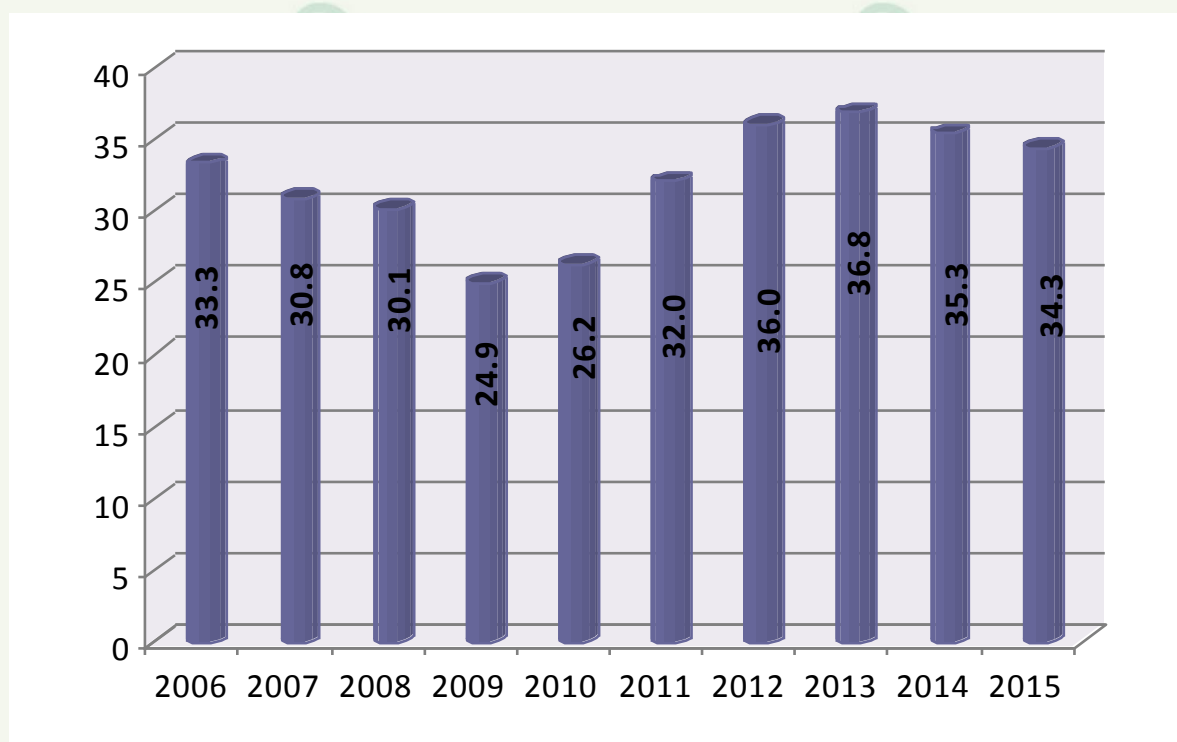
През 2015 г. общият брой на пренощуващите лица в местата за настаняване е 6 279 036. Броят на пренощуващите българи е 3 414 665, което е увеличение с 8,3% спрямо 2014 г. Броят на пренощуващите чужденци се увеличава с 2,6% спрямо 2014 г. и достига 2 864 371. Относителният дял на пренощуващите български граждани от всички пренощуващи лица е 54,4%.

Пренощували лица в средствата за подслон и местата за настаняване

Общата заетост на леглата в средствата за подслон и местата за настаняване през 2015 г. е 34,3%, което е с 1 процентен пункт под регистрираната за 2014 г.

Заетост на леглата в средствата за подслон и местата за настаняване (%)

Приходите от нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване през 2015 г. достигат общо 1 033 млн. лв., което е с 3,5% повече в сравнение с 2014 г. Приходите от чужди граждани се увеличават с 2,3%, докато приходите от български граждани се увеличават с 6,6%.

Приходи от нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване

